

50101214 : สาขาวิชาโบราณคดีสมัยประวัติศาสตร์

คำสำคัญ : ก่อนพุทธศตวรรษที่19/ ภาชนะดินเผา/ กุณฑี

เกตุพรวิษฐ์ พัฒติชน โชติภาณิน : รูปแบบและบทบาทหน้าที่ของกุณฑีในช่วงก่อนพุทธศตวรรษที่ 19.
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์: ศ. เกียรติคุณ ดร.ผาสุข อินทราวุธ. 321 หน้า.

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ 1.ศึกษารูปแบบกุณฑีที่พบในประเทศไทย 2.ศึกษาความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมระหว่างแหล่งโบราณคดีในประเทศไทยกับแหล่งโบราณคดีในประเทศใกล้เคียงในเอเชียใต้และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ 3.ศึกษาหน้าที่ของกุณฑีในช่วงก่อนพุทธศตวรรษที่ 19

ผลการศึกษาพบว่า รูปแบบกุณฑีที่พบในประเทศไทยสามารถแบ่งได้เป็น 5 กลุ่มใหญ่ ได้แก่ 1 กุณฑีที่มีพวยทรงตรง 2 กุณฑีที่มีพวยทรงโค้ง 3 กุณฑีที่มีพวยแบบมีขอบนูนขึ้น 4 กุณฑีที่มีพวยทรงคาง 5.กุณฑีที่มีพวยแบบพิเศษ

รูปแบบกุณฑีที่แสดงให้เห็นถึงการติดต่อสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมของผู้คนในเอเชียใต้และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ได้แก่ หม้อพรมน้ำ ซึ่งในการศึกษานี้ได้จัดให้อยู่ในภาชนะรูปแบบย่อยรูปแบบหนึ่งของกุณฑี ซึ่งมักจะแพร่พร้อมกับศาสนา นอกจากนี้ยังพบกุณฑีที่มีพวยทรงคาง กุณฑีที่พวยทรงแบบมีขอบนูนที่ปลายพวยด้วยซึ่งอาจจะแพร่เข้ามาพร้อมกับพ่อค้าหรือนักบวชที่เข้ามาค้าขายหรือเผยแพร่ศาสนาในชุมชนโบราณแห่งนั้น นอกจากนี้ยังพบรูปแบบกุณฑีที่แสดงให้เห็นถึงการติดต่อสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมระหว่างชุมชนโบราณในประเทศไทยกับชุมชนโบราณในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ด้วยกันด้วยเช่นกัน ซึ่งอาจจะเนื่องจากสภาพภูมิประเทศเอื้ออำนวยในการติดต่อสัมพันธ์กัน ดังจะเห็นได้จากกุณฑีที่มีพวยแบบมีขอบนูน เกือบปลายพวย ซึ่งพบแพร่หลายในแหล่งโบราณคดีในประเทศเวียดนาม กัมพูชา หรืออาจจะมีความสัมพันธ์ในเชิงเศรษฐกิจที่มีการผลิตเพื่อขายให้กับชุมชนโบราณอื่นๆ ดังจะเห็นได้จากกุณฑีที่พบที่ประเทศมาเลเซีย อินโดนีเซีย ซึ่งมีลักษณะคล้ายคลึงกับกุณฑีที่แหล่งเตาปะโอ เป็นต้น

จากการศึกษาเทคโนโลยีการผลิตภาชนะประเภทกุณฑีด้วยวิธีศิลปกรรมพบว่า กุณฑีที่พบในภาคใต้ไม่ได้มีส่วนผสมอื่นลงในดินปั้น ส่วนกุณฑีที่พบในภาคกลางพบว่ามีเทคนิคการเตรียมดินที่แตกต่างคือพบทั้งการใส่ทรายเป็นส่วนผสมลงในเนื้อดินและไม่ใส่ส่วนผสมอื่นลงในเนื้อดินปั้น ในขณะที่กุณฑีที่พบในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและแหล่งโบราณคดีในกลุ่มแม่น้ำป่าสักนั้นมักพบว่ามีกาใส่เกล็ดข้าวเป็นส่วนผสมลงในเนื้อดินปั้น

หน้าที่ของกุณฑีที่พบในเอเชียใต้และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้นั้น พบว่ามีหน้าที่ไม่แตกต่างกันโดยพบว่ามีกาใช้ในครัวเรือน, มีการผลิตและกระจายผลผลิตไปขายยังชุมชนอื่นๆ, มีการใช้ในราชสำนักหรือเป็นเครื่องราชูปโภค, หน้าที่ด้านลัทธิความเชื่อซึ่งเข้ามาพร้อมกับความเชื่อทางศาสนา และพิธีกรรมที่เกี่ยวกับศพโดยพบว่ามีกาใช้ใส่เครื่องเช่นสังเวชและใช้เป็นโกศบรรจุกระดูก

ภาควิชาโบราณคดี

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ลายมือชื่อนักศึกษา.....

ปีการศึกษา 2554

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

50101214 : MAJOR: HISTORICAL ARCHAEOLOGY

KEY WORD : PRIOR TO THE 13TH CENTURY/ POTTERY/ KENDI

KEPHARIT PHATTHITHANACHOTPHAKHIN : TYPOLOGY AND FUNCTION OF
KENDI IN THAILAND, PRIOR TO THE 13TH CENTURY. THESIS ADVISOR :
PROF.EMERITUS.PHASOOK INDRAWOOTH, Ph.D. . 321 pp.

The objective of this study was to search for the typology and the function of kendis in Thailand, Prior to the 13th century A.D., and to search for the mutual intercourse among the ancient towns in Thailand and to find the relationship of those ancient towns in Thailand with another ancient towns in Southeast Asia and India.

The result of this study provide us the informations that the kendis could be separated to 5 distinctive type, 1) Straight-spouted kendis 2)Curve-spouted Kendis 3)Flange-spouted Kendis 4)Chin-spouted Kendis 5)Special-spouted kendis

The typology of kendis, discovered by this study has represented the cultural intercourse among ancient towns in Thailand and the relationship with anothers ancient towns in Southeast Asia and India.

Due to the technology in the production of kendis that represented through the petrographic analysis also provide us the informations that the production of kendis in the central of Thailand has had two distinctive method of production, the frist one filled with natural soil and the second one filled with sand. But the production of kendis in the northeastern of Thailand was quite different. Kendis, found in the northeastern of Thailand were filled with rice husk in the clay..

The function of kendis found in Southeast Asia and India, have had many different kind of function, such as, domestic use, commercial production, court use as a royal utensil, religious use in Buddhism and Hinduism and ritual use related to the corpse.

Department of Archaeology

Student's signature

Thesis Advisor's signature

Graduate School, Silpakorn University

Academic Year 2011